

A. S. S.^z T.

DISCURSUS THEOLOGICUS,
De

GRATIA DEI, EJUSQVE NONNULLIS DISTIN- CTIONIBUS;

Quem,
Cum Consensu & Approbatione
ADMODUM REVERENDÆ FACULTATIS TI
In Regiâ Academiâ Aboënsi,

PRÆSIDE

P E T R O L A U R B E C C H I O ,

S. S. Theologiz Professore Ordinario,

Publica disceptationi submittit
ERICUS B. Dahlgreen / W-Gothus,

In Auditorio Maximo,

Ad diem 25. Augusti, horis ab octavâ matutinis,
Anni Christiani MDC. IDG. LXXXVIII.

ABOÆ, Exc. à JOH. WALLIO, Reg. Univ. ib. Typogr.

Generoso & Nobilissimo, Plur. Reverendo, Reverendis & Clarissimis,
Speciat: Prudent: Venerandis, Patrono ac Dominis colendis:

DN. THOMAE GURKE/ Eqvestris
cohortis Magistro maximè conspicio ac præstrenuo, hæreditatio
in Rahiliaco/ Lappita & Gusila/ &c. Domino & Nutritio pro-
pensi: sincero observantiae & honoris cultu ætatēm colendo.

DN. M. PETRO BERGIO, Præposito & Pastori
in Eoffala longè vigilantiss. de studiis Academicis optimè merito;
Ecclesie & Promotori omni observantiae cultu jugiter proseqvēdo.

DN. IUSTAVO FONTELIO, Lectori Scho-
quæ Aboæ est, laudatissimo & accuratissimo, Pro-
fessori summâ observantia submissè colendo.

DN. NNI MILTOPÆO, Curiaæ Aboënsis
secundum ordinem perinductrio, Fautori plurimùm suspicioendo.

DN. JOHANNI BERGIO, Artiū Liberal. & Philos.
famoris Magistro digniss: Fautori & Benefactori perpetim colendo.

DN. M. ANDREÆ BERGIO, designato in Eoffala
Pastori Dignissimo, fautori & promotori itidem jugiter observando.

DN. HENRICO HENRICI WERD/ Mancipi ac
Redituū redemptori peregrinatio, Fautori & Benef. multū honorādo.

DN. MICHAELI BRUNNUS/ Verbi divini
præconi in Eoffala fidelissimo, benefactori venerando.

Minimi grati est, Promotores Propensissimi, maxima non
solùm agnoscere beneficia, & ingenuè apud alios tan-
tum horum cumulum sibi collatum confiteri, imò sin-
gulari annumerare beneficentiae, nullaq; unquam obli-
vione obruere; Neq; verò id modò privatim, sed palam,
non tantum summis laudibus efferre, verùm etiam pro virili omnem
movere lapidem eadem referre. Quod præcipit S. pagina, probant
jura, dictitat rectum rationis dictamen. Gratus is est, qui dum ac-
cepit, de reddendo cogitat, dicente Seneca. Quæ sanè verba, Mecæna-
tes gravissimi, quotiens accuratiōri mentis indagine perpendo, inq;
memoriam tot ac tantas in me beneficiorum mytiadas revoco;

quan-

quantos erga me luculentæ benignitatis radios, ab illo statim temporis momento, quo illis frui mihi contigit, in hunc usq; diem, rutilantis ad instar sideris lucidissimè micare fecisti, neq; oratione dignâ & convenienti, neq; mente satis gratâ, factis vero multò minus exprimere & assequi valeo, utpote qui necessitatis telo expositus, quæ talia, ut ut maximè vellem, re ipsa præstare denegat. Quo itaq; redhonestamento hæcce vobis rependam, medium certè invenio nullum. Multoties quidem mecum meditatus, quo tantam possem utcunque remunerari benevolentiam, nè negligentia ingratiq; animi notam incurserem, cum auri argenteique nihil penes me inveniam (quod quidem plurimi, quibus astutam suppetit, solent offerre) sat mihi esse iudicavi, si aliquando licuisset animi gratitudinem publicè declarare, quod pluris vos æstimaturos, quam aurum, fore existimavi. Liberanti vero mihi hâc dere ex animi sententiâ bonitas suprema. Et c. mihi obtulit Disputationem Virtutis Per Juan Reverendi & Præcellentiss: antea in hoc Athenæo Poësios, jam v. S.S. Theol. Professoris longè Celeberrimi, de materia maximè atduâ, scitu tamen sum. mè necessariâ, nempe De Gratia Dei ineffabili erga totum lapsum humanum genus; quam tum propter materiæ sublimitatem ac dignitatem, tum propter insignem illius, in hoc studii genere, utilitatem, lubens suscepit defendendam, ut inde ingenii mei vim partim acuerem, partim vobis studiorum meorum primitias litarem; cum huc usq; iniqua fatorum fors operam aliquam scriptio[n]is propriam non admiserit. Cumq; mos sat diu invaluit, ut ejusmodi Academica exercitia sinceris Patronis ac benignis literarum æstimatoribus inscribi soleant, subiicit interea animū memoria vestri, O Pro notores Optimi! ut hæcce vobis in debita obseruantiae & gratitudinis πεμψίον consecrarem. Accipite itaq; placido vultu, quod vestris Nominibus dicatum venio, idq; facite, ut ad vestra in me hactenus beneficia plurima, de his etiam aliquis cumulus accedat. De cætero Deum T.O.M. calidissimis ex intimo cordis recessu suspiriis invocabo, ut vos ab omni prorsus corporis animæq; periculo, quam diutissimè hostes ac incolumes conservare, tandemq; exantlati hujus vice ærumnis, ex hâc mileriarum valle placide ad se in æternum receptaculum recipere dignetur; ceu jam ac indefinenter, dum hic & ubiunq; locorum fuerit, animitus exoptabit, vovebit

Generosa Nob. Tua

Vestig. Dig. & Spectabil.

humillimus cultor

ERICUS B. DAHLGREEN, W.G.

Juvenem Eruditione ac Virtute præstantissimum;

DN. ERICUM Dahlgreen/ W. Gothum,

Dissertationem Theologicam, de *Gratiâ Dei*, in publicum edentem,
atque solerter & masculè defendantem, ðñi exaudi.

Gratia sola Dei salvos facit atque beatos;

Efficere hoc hominis gratia nulla valet.

Gratiag_z illa Deo poterit modò reddere gratos;

Nempe Deo *gratis* quæ data sola manet.

Congrha nulla igitur, non est *Condigna* vel ulla

Gratia, quæ nostris viribus orta venit.

Fontificis contra sectam DAHLCRENIUS ista

Evincit, solers & ratione potens.

Quin Calvinistas contra, reliquosque sequaces,

Fontibus ex sacris dogmata vera probat

His ideo factis meruit tam strenuus hicce

Eusebies cultor prospera vota sibi.

Ausibus his tantis igitur pia fata precamur,

Gratia ut absolvat, quod modò cœpit, opus!

Gratia Praeveniens, operans, hinc perficiensq_z,

Hæc inter superos sic dabit usq_z locum!

Scriptit L. Mg_j.

PRAESES.

Ad Præstantissimum Studiosum,

DN. ERICUM Dahlgreen/ W. Gothum,

Amicum sincerè dilectum,

De *GRATIA DEI*, laudabilitè disputantem:

GRATIA mira DEI Nos gignit, nutrit & auget,

Non mera salvificat, glorificative pios.

Hæc Tibi materies qvum sit, doctissime Dahlgreen/

Præside sub tanto, gratia Te foveat!

L. Mg_j.

ELIAS Zil-Landz/
Med. Doct. & Prof.

DE GRATIA DEI.

§.

G Vandoquidem lapsus genus humanum non modò ab æterno commiseratus DEus, illud in miseriâ respexit, Filium redemptorem mittere in carne decernens, Eph. 1. v. 4. 9. 2. Timoth. 1. v. 9. 1. Pet. 1. v. 20. Galat. 4. v. 4. sed & erga omnes in universum homines , in peccatum & damnationis reatum prolapsos , intensissimè affectus , motusque merito & satisfactione Christi omnium omnino salutem feriò expetit & vult , Ezech. 18. v. 23. 1. Timoth. 2.v.4. 2. Pet.3.v.9. omnibus quoq; ad finem hunc obtainendum, sufficientia atq; efficacia media ordinaverat, exhibuerat, communicaverat, quæ non resistentibus applicat, Col.1.v.21,seqq. Joh.15.v.6. verè immensam esse oportet Gratiam misericordiamq; illam, quâ nos DEus miseros peccatores prosequitur, Luc.1.v.78. Accedit, quod Gratia DEI illud sit unicum, quo in & à DEO per CHRISTUM propitiato,in salutis æternæ viâ, primò fruimur, eademq; prima & summa Dei impellens causa, atq; origo & fons nostræ salutis, Rō.5.v.8. Eph.2.v4,seqq.1 Joh. 4.v.10,19. Ut igitur doctrina de Gratia Dei, ceu scitu summè necessaria, maximeq; ardua, convenienter explicetur; Dispiciendum, σὺν εἰώ, venit (1) Gratia DEI quid sit, quâ Vocem, quâ Rem; (2) Quos habeat Gradus, quas differentias; (3) Quæ ejus proprietates; (4) Qui Casus Conscientie, in hac materiâ præcipui.

A

CAP.

CAP. I.

Gratia DEI quænam ratio & natura.

S. I.

Gratia
unde di-
cta.

Gratia vocem quod attinet, derivant eam Pontificii, Bellarminus & Gregorius de Valentia, à Gratia, quasi Gratia detur; laudantq; Augustinum, hujus notationis auctorem & approbatorem. Verum ista notatio notato est angustior; Est enim Gratia quoque non gratis data, sed è quâ gratuita dona omnia, velut è fonte, dimanant, Fabor nempe & Misericordia Dei, fons & scaturigo omnis gratiae, quæ gratis datu. Gratia dicta volunt alii nonnulli, δῶσον τὴς χάριτος, ut Græcæ sit originis; Qvod tamen coactus est, ut suâ sponte apparet. Potiores Gratia vocabulum dictum existimant, à Gratius, sicut res amicæ, acceptæ & optatæ, gratae appellantur.

2. Etiam Spiritus Dei vocibus peculiaribus, passim in Scripturis Sanctis, hoc Divinum beneficium exprimit, Veluti Hebræi vocabulo ἡ Χέν, Græci voce χάρις utuntur: Qyorum verò utrumq; est τωλύσματος. Significant enim voces istæ (a) Venustatē & elegantiam, in corpore, opere aut verbis, quâ qui vident vel audiunt, cum delectatione probant, Prov. 31. v.30. Psal. 45. v.3. Eph. 4. v. 29. Sed hæc significatio nec usque adeo in sacris freqvens, nec præsentis est instituti. (β) χάρις qvoq; Laboris aut beneficii compensationem notat, Luc. 6. v.33. ibidem 17. v.9. Sed nec significatio ista huc spectat. (γ) Accipitur vox Gratia & χάρις, sive pro Gratuito favore, & immeritâ animi propensione, quâ Deus homines proseqvitur, illisq; bene vult, Gen. 6. v.8. Luc. 1. v.30. Rom. 1. v.7. Eph. 2. v.8.2. Timoth. 1. v.9. Tit. 3. v. 7. sive pro Donis, quæ ex merâ gratiâ dantur, inter quæ aliqua appellantur χαριουα, Genes. 33. v.5. Act. 11. v. 23. Rom. 6. v. 23. De qvibus acceptcionibus B. D. Lobechius Augustan. Confession. Disp. 7. §. 35. ista habet: Faciemur vocem Gratia, apud Hebreos, Gracos & Latinos, tum actice,

3

tum passi^e accipi: Acti^e pro benevolentia ac favore, quo alium amplectimur aut foremus: Passi^e pro meritis, vel etiam pro causa aut gratiositate, quâ aliquis alteri gratus & acceptus est, & ab eodem iuvatur & foretur: Agnoscimus etiam, idem vocabulum Gratia non nungam in scriptura usurpari pro Donis, ut Psal. 45. v. 3. Prov. I. v. 9. ibidem 3. v. 22. Syrac. 26. v. 16. Coloss. 4. v. 6. Eph. 4. v. 29. Sed in articulo Justificationis, & inter causas salutis hominum æternæ dum ponitur, pro Donis novitatis seu qualitatibus gratiis accipi posse negamus.

3. Significat proinde hic *Gratia DEi*, non dona seu qualitates novas, quasi propter illas salvemur; sed *Paternum di vine misericordia favorem, & immensum amorem DEi*, quo ille ad miserationem nostri impellitur, & quo nos gratis diligit in filio suo dilecto. Atq; etiam causas hujus sententiae has habemus gravissimas: Quidam (1) *Gratia & Misericordia DEi*, in negotio salutis hominum æternæ, ~~curarum~~ accipiuntur; Quod enim Eph. 2. v. 8. dicitur *Gratia salutis estis*, id Apostolus ibidem explicat, v. 4. *Deus dives misericordia, pro immensa charitate sua dilexit nos, &c.* Etiam Scriptura ipsa, in hoc argumento, saepius *Gratiam DEi & Misericordiam* conjungit, ceu I. Timoth. I. v. 2. & 2. Timoth. I. v. 2, 9. Tit. I. v. 4. ibidem 3. v. 4, seqq. (2) *Gratia atque opera ē diametro sibi invicem opponuntur*, Rom. 3. v. 24, 28. ibidem 4. v. 4, 5. 2. Tim. I. v. 9. Eph. 2. v. 8, 9. *Habitus autem Charitatis & novitatis dona reliqua sub Operibus continentur*: Qvare generis oppositi, *Gratiae* nimirum, induere naturam nullo modo possunt. (3) *Gratia, quā salvamur, est donum*, & data nobis in Christo ~~ad~~ *xpōvōw̄ auwīw̄*, 2. Timoth. I. v. 9. Eph. 3. v. II. *Dona verò novitatis ē xpōvōw̄* nobis contingunt, cum Christo inferimur, & eum induimus, Joh. 15. v. 2. Gal. 3. v. 27. Rom. 6. v. 3, 4. *Gratia* igitur *Dei*, de quâ nobis hic sermo est, *dorum* aliquod *renovationis* significare nequit. Qvod contra corruptelas Pelagianas,

... & Socinianas, obseruantum & tenendum est
vel præcipue.

4. Unde patet (1) Distinctionem *Gratiae* sive *χάριτος*, in
Favorem Dei, quo homines complectitur, quemque *Noachus*
dicitur *invenisse in oculis Domini* Gen. 6. v.8. inque *Dona Dei*
seu *χαρισματα*, ex gratuito illo Dei favore prodeuntia, quæ
unicuiq; fidelium secundum mensuram doni *Christi* donata sunt, Eph.
4. v.7. esse duntaxat *nominalem*: Nempe in quâ Nomen mo-
dò *Gratiæ* commune est, definitio autem secundum nomen
illud, respectu *Favoris Dei*, ut causæ, & *Gratuitorum ejus dono-*
rum, quæ inde prodeunt, reapse diversa, I. Cor. 12. v. 6. (II)
Errorem committere ex Ecclesiâ verâ explodendum, Pe-
lagium cum asseclis, hostes *Gratiæ* divinæ acerrimos, item
Socinum cum suis. Quorum illi, nomine *Gratiae DEi* intelle-
xerunt, vel quævis *naturæ dona*, per creationem & genera-
tionem homini collata, vel *gratiosam revelationem Dei*, de modo
salutis obtainendæ, qvi humanæ menti planè ignotus est: Hi
etiam pariter hoc posterius urgent, *Gratiam*, quâ evocamur
ē regno tenebrarum in regnum lucis dilecti Filii Dei,
externam *Evangelii* revelationem appellantes. Etenim (a)
Scripturæ Propheticæ & Apostolicæ nuspiciam *dona Creatio-*
nis, per generationem propagata, ornant *Gratiæ* nomine,
quippe qvæ piis quoq; impiisque communia sunt, & non
raro in impiis illustriora, Luc. 16. v.8. quin hinc Pelagius
bonis naturæ, videlicet *rationi*, *voluntati*, *libero arbitrio*, qvæ per
Gratiam intelligebat, *salutem* adscribebat hominum *eternam*;
Contra scripturas disertas, I. Corinth. 2. v. 14. Rom. 8. v. 7. 2.
Corinth. 3. v. 5. Deinde (β) Sacrae literæ diserte docent, nomi-
ne *Gratiae* utramque, & externam *Evangelii annunciationem*, &
Sp. S. internam operationē, designari, Joh. 6. v. 44. seq. I. Cor. 3. v. 5, f.
Evangelium enim hanc quoq; includit, cum *Ministerium Spiriti-*
eus appelletur, 2 Corinth. 3. v. 6, seqq. Putidumq; commen-
tum

errores
Pelagia.
orum
Socini-
norum,

tum est, hominem, sine speciali Spiritus Sancti auxilio, post
 auditum externum Evangelii verbum, posse viribus suis af-
 sentiri verbo, & credere in Christum: Ceu diserta Christi
 vox est Joh. 15. v. 5. *Sine me nihil potestis facere.* Confessio 1.
 Cor. 2. v. 14. ibidem 12. v. 3. Eph. 2. v. 8. Phil. 1. v. 29. 2. Thess. 3. v. 2.
 etiam exemplum Eunuchi, Act. 8. v. 31. *Lydiae*, ibid. 16. v. 14. *disci-
 pulorum Christi*, Luc. 18: v. 34. ibid. 24. v. 45. (III) Detestandā quoq;
 esse Pontificiorum malitiosam παρεγγιαν, quā Gratiam Dei de
 dono supernaturali homini à Deo collato, seu in harente qualitate
 & infuso dilectionis habitu interpretatur, & Auxiliū gratiae appell-
 lant, quo mens illuminata & voluntas per Sp. S. sanata, potest
 Charitatem Dei & proximi eā perfectione, quam Lex requi-
 rit, præstare; Contra scripturas manifestas, Eph. 2. v. 8, 9. Tit. 3.
 v. 5. leqq. &c. Quā quidem in re multipliciter peccant, nomi-
 natim Bellarm: ejusq; seqvaces, qvi Gratiam dividunt, in *Eter-
 nam*, quā Deus ab æterno nos dilexit & elegit in filios, Eph.
 1. v. 6. & Temporariam, quæ sit beneficium *Vocationis* & *Justifi-
 cationis*, atq; ab æternā, tanquam effectus à causā, depende-
 at, secundum illud Rom. 8. v. 30. *quos predestinavit, hos & voca-
 vit, quos vocavit, hos & justificavit.* Deinde hanc Temporariam Gra-
 tiam distingvunt, in *Gratis datam*, scilicet donum superna-
 turale ad *spiritualem salutem aliorum*, 1. Corinth. 12. v. 4. & *Gra-
 tum facientem*, quæ donum supernaturale sit, ad *spiritualem
 salutem uniuscujusque propriam*, 1. Corinth. 12. v. 9. Denique Gra-
 tiam gratum facientem dispelcunt, in *Permanentem* seu *habitua-
 lem*, quæ habitus infulos, Fidem, Spem & Charitatem, comple-
 tatur; & in *Gratiam specialis auxilii*, quā homo ad *ope-
 rationes aliquatenus supernaturales adjungetur*. De quibus, qui vo-
 let, consulat Magist. Sentent. lib. 2. dist. 26. & Scholastico-
 rum alios.

5. Sed hæc olim etiam Scholastici pleriq; nugati sunt, &
 suum hunc errorem palliare conati sunt variis istis divisio-
 nibus

nibus, qvæ nihil aliud sunt, quæ vomica àu^Φ.^{βολ}.^{για}. Namq;
primò, *Gratia Dei salvifica omnis*, data nobis est in Christo ωρῳ
χρόνῳ ιωνίῳ, 2. Tim. I.v. 9. secundum propositum Dei aeternum,
quod constituit in Christo Iesu Domino nostro, Eph. 3.v:II. Nulla
igitur *Gratia salutis nostræ aeternæ est Temporaria*, etsi in tem-
pore est patefacta, 2. Timoth. I.v. 10. Etiam secundò, *Gratia Vo-
cationis & Justificationis*, ratione Decreti eterna est, Rom. 8.v.30.
Eph. I.v.4. utut executio illius in tempore demum peragitur,
Coloss. I.v.26. I. Petr. I.v.20. Quidam tertio, Gratiam aliquam gratis
dataam principaliter operantem, & in se diversam, ad spiritualem sa-
lutem aliorum & uniuscujusq; propriam, universa scriptura i-
gnorat; *Justus enim fide suā vivet* Hab. 2.v.4. Imò Sanctissimi
isti, Noach, Daniel & Job, justitiā suā liberabunt tantum animam
propriam, non aliorum, Ezech. 14.v.14, 16, 18, 20. Vera autem
Gratia gratis data, complectitur beneficia vocationis, justifica-
tionis, sanctificationis, & glorificationis, quæ omnibus à Deo
offeruntur, sed verbo Dei non resistentibus obtingunt, ma-
xime vero in verâ fidè ad finem usque vitæ perseveranti-
bus; annotante B. Cundisio in Compend. Hütter. de Liber.
Arbitr. q. 18. Deniq; quartò, *Gratia gratum faciens*, sive per-
manens & habitualis, sive specialis auxilii, ad χαριτωτα perti-
net, nec in præsens spectari potest. Videsis D. Brochman-
dum hic qq.5. & 6.

6. *Causa* hujus *Gratiae*, seu *subjectum* salutis nostræ tanto-
pere cupidum, Deus Pater est, non tamen excluso *Filio* &
Spiritu Sancto, qvorum trium unus erga nos amor est, ser-
vato tamen ordine & charactere personarum, Joh. 3. v. 16.
Fundamentum enim tantæ *Gratiæ* est interventionis *Filius Dei*, ad
satisfactionem pro nostris peccatis præstandam, in S.S. Tri-
nitatis consilio se offerentis, 2. Timoth. I.v.9. Eph. 3.v.11. *Spiritus*
Sanctus vero ad Gratiam hanc cooperatus est, sui communi-
cationem & inhabitationem in Christo ενοικη̄ promittens,

Esa. 42.

Esa. 42.v. I. ibidem 61.v.1. Luc. 4.v.18. Materia cirem quam seu
 objectum, sunt omnes in universum homines peccatores, ne
 uno quidem excepto, Joh. 3.v. 16.1. Tim. 2.v. 4. Rom. 11. v.32.
Forma consistit in destinatione sufficientium ac efficacium salutis
 mediorū, eorundēq; applicatione, pro reparando universo ge-
 nere humano lapsi: Qvæ dilectio est seria, non simulata, Num.
 23.v:19. Ez. 18.v:23, 32. ibidem 33. v: 11. non absoluta, sed ordinata;
 ut pote fundata in Christo, Rom:5.v.10.2. Corint. 5.v.18. Coloss:1.v.
 20, seqq. & determinata ad finem ac media, quibus illa accenditur
 ac innititur Joh. 3.v:16. Finis est, ex parte Dei, inexhaustæ ipsius
 bonitatis & sapientiae demonstratio ultronea, Rom, 5.v:8. Eph.
 2.v:4, seqq. Tit. 3.v:5.1. Joh. 4.v. 10. ex parte Hominis, ejusdem
 Eterna salus, ingratuit à peccatorum remissione consistens, 2. Cor.
 5.v:19. Rom. 3. v. 24, leq. 1. joh. 2. v: 1, seq. sanctis etiam motibus
 & operibus, voluntati divinæ conformibus, auctore Sp. San-
 ctō, Tit. 2.v:11, seqq. deniq; in vita eterna felicitate, 2. Tim. 1.
 v:15. seq. 2. Timoth. 1. v:8, seqq. Tit. 3. v: 4, seqq. Rom. 6. v: 23.
 Hinc definitio exstruitur ista: **Gratia Dei** est ultronea ejusdem be-
 nevolentia, quā erga omnes in universum homines, in peccatum &
 damnationis reatum prolapsos, intensissimè afficitur, non tantum
 omnium omnino salutem seriò volens, sed & omnibus ad hunc finem
 obtinendum sufficientia atq; efficacia media ordinans, perq; illa nos
 charos habens in Christo & Iesu, condonatis peccatis, & immisso in cor-
 da nostra Sp. Sanctō, qui amissa justitia & sanctitatis dona in nobis
 restaurat, in bonitatis sue inexhaustæ laudem, & hominum eter-
 nā salutem.

definiti

CAP. II.

De Gratia DEi gradibus & differentibus Modis.

§. I.

CUm hīc de *Gratia DEi distinctionibus* agamus, id præ-
 monendum venit, eas vel secundum illius *Gradus*, vel
 secundum *Modos* occurtere; Manente interim *Gratia*
 hāc

Grati-
dis-
tinc-
tione

8 hâc unâ in se & naturâ sùâ, aeternâ videlicet ac omnibus ubiq[ue] bominibus omni tempore obviâ, Rom. 3. v. 30. 2. Timoth. 1. v. 9. in praves
mientem, operan-
sem &
perfici-
entem,
Rom. I. v. 16. Apoc. 3. v. 20. Commodè autem distinguitur *Gratia* (1) secundum *Gradus*, in *Prævenientem*, *Operantem* & *Perfici-
tem*: *Præveniens* autem illa, ceu primus *Gratiæ gradus*, dicitur quoq[ue]; *præcedens*, *incipiens*, *adsistens*, *invitans* & *præparans*. De quibus appellationibus Dn. D. Johannes Adamus Ofian-
der Syst. Theol. part. 3. art. 1. th. 35. hæc observat: *A quibus-
dam præveniens & præparans distinguntur, & duo gradus consti-
tuuntur; ita ut primus dicat illam divini Amoris dispensationem,*
quâ *Spiritus S. irregenito ipsum objectum salvificum per verbum proponit, inidoneitatem incapacitatemq[ue] nativam omnibus auferens:*
*Alter verò talem actum divinæ affectionis, quo *Spiritus S.* per ver-
bum, naturalem & actualēm, simplicem & vincibilem, hominis ir-
regeniti repugnantiam cōbibeat atque refrenet, nè fiat moro-
sa ac affectata. ubi tamen non censemus necessarium, propterea *Gratiæ* multiplicare; Doctrina causâ autem adhibere non repugnamus.*

2. *Præveniens Gratia* describitur, quod sit *Actus ille divinæ benevolentiae, quo *Spiritus S.* ante omnem motum salutarem hominis, sive voluntatis nostræ, mortuum in peccatis invitat, pulsat, re-
sistētiam refrenat*. Hanc innuit DEUS Esa. 55. v. 1. Joh. 7. v. 37, seq. si quis sit, veniat ad me & bibat. *Operans Gratia* est affe-
ctionis universalis dispensatio, quâ in homine externa & litera-
lis notitia, nec non historica Evangelii generalisque fiducia in DEUM, & per Legem contritio cordis producitur. Qvâ de Pau-
lus, Act. 13. v. 46, seq. etiam ipse λόγος, Apoc 3. v. 20. *Perfici-
ens* denique *Gratia*, est *operatio Dei in homine talis, quâ ejus in-
tellectum, voluntatem & appetitum, actu liberat à servitio Diabo-
li, fiduciam de remissione peccatorum & adoptione in filios, & prom-
isitudinem DEO serviendi, & peccata vitandi operatur*. Eam Spi-
ritus Sanctus commendat, Phil. 1 v. 6. ibidem 2. v. 13. Hebr. 13. v. 20, seq. §. Atque hos Distinctionis hujus terminos ad-
inve-

invenit B. Augustinus, seu Tom: 7. ejusdem patet, idque ut contra Pelagium, Pelagiique sectatores, hoc obtineret, hominem in *rebus verè & spiritualiter bonis à se nihil posse*, sed *initium, progressum & consummationem omnis boni perfecti & spiritualis*, Deo in solidum adscribi debere. usurpavit autem appellationes *Gratiae prævenientis, operantis & cooperantis*, etiam *perseverantis seu perficientis*. Et quanquam *voces hæc totidem apicibus non inveniuntur traditæ in literis Sacris, Res tamen ipsa in scripturis planissimè invenitur.* Ad his B. Chemnitium Exam. Concil. Trid. part. I. p. m. 121.

3. Varias h̄c absurditatum tricas nequant Pontificii, dum scrupulosè distingvunt, (1) in *Gratiam Excitantem & Adjuvantem*; Et *Excitantem* vafre explicant, *Vel de omnis generis illuminationibus & inspirationibus divinis, piisq; animi motionibus divinitus excitatis*, ad cupiendam & procurandam salutem, sed tamen cum *Voluntatis libertate, consentiendi aut repugnandi*; Ut ut cum ejusmodi libertate voluntatis priora ista, sensu composito unà exsistere, per se repugnat, 2. Corinth. 3. v. 5. ibidem 2. v. 16. Phil. 3. v. 13. *Vel de motionibus illis animi divinis tantum ad amorem honesti tendentibus*; Etsi aliás, præcipue respectu *salutis æterne*, Gratia Excitans in scripturis attenditur, Eph. 2. v. 8: Rom. 3. v. 24. Tit. 3. v. 5. *Vel de actu vitali intellectus & voluntatis*, qvòd Gratia istius exordium in adultis ab eorum vocatione est; Contra Joh. 6. v. 44. Eph. 2. v. 1, 2. Confer de *infantibus*, Matth. 18. v. 6. Marc. 9. v. 42. in quibus *actus vitales intellectus & voluntatis* non sunt tamen adeo conspicui: imò *Gratia etiam aliqua vocationem antecedit*, 2. Timoth. 1. v. 9. seqq. Rom. 8. v. 29. seqq. Eph. 1. v. 4. &c. *Vel Gratiam hanc ajunt esse prædestinorum seu electorum propriam, quâ juxta propositum Dei, opportune & efficaciter ad salutis opera excitantur*, ut in gratiâ sanctificante ad finem usq; vitae perseverantes salventur;

Erros
Pontificiorum,
multifa.
riam dif.
formes,
de Gratia
Excitans
da & Ads.
juvante.

10 Qvamqvm nihilosecius *Gratia Dei salutifera illuxit omnibus hominibus*, Tit.2.v.11. etiam *Deus omnes vult homines salvos fieri*, 1.Tim. 2. v.4. non verò solos electos: videsis Ezech. 18. v. 23. 2.Pet.3.v.9. quin hâc explicatione quoq; Pontificii in partes Calvinianorum discedunt.

Operate & Coo:
perante,

4. Dividunt. (2) In *Gratiam Operantem & Cooperantem*; Ut, vel *Gratia operans* sit ipse *habitus gratiae justificantis*, prout dando esse supernaturale nos formaliter iustos faciat, quæ eadem *Gratia* sit quoq; *Cooperans*, in quantum est principium operis meritorii, qvod ex libero arbitrio procedit: Contra Psal. 32.v.1,2. Rom.3.v. 28. ibidem 4.v.3,6, seqq. &c. ubi *salus & beatitudo*, non per *habitum gratiae formaliter hominibus inherentem*, & esse dantem supernaturale, contingere dicitur; verùm per remissionem iniquitatum, & obtectionem peccatorum, imputationemq; *justitiae Christi fide apprehensæ*, ad exemplum patris fidelium Abrahami, Gen. 15. v.6. Rom.4.v.11, seq. imò nec ex *habitu illo gratiae & justitiae inherentis*, qui non est, nec ex *libero arbitrio*, ullum opus meritorium procedere potest, Luc. 17.v.10. Vel *Operans Gratia* sit applicatio seu *prædeterminatio physica voluntatis nostræ ad bonum*, à Deo in nobis sine nobis facta; *Cooperans* verò consistat in *auxiliis gratiae*, qvæ simul cum *libero arbitrio* influant in *actus supernaturales*: Non intellecto, quòd *prædeterminatio physica voluntatis humanae*, in *bōnis spiritualibus*, nulla sit, 1.Corinth.2. v.14. Rom 8. v. 7. & cultum Deus voluntarium ab hominibus requirat, Jerem. 21. v. 8. Syrac. 15. v.18. deniq; *Liberi arbitrii influxus in actus supernaturals in & ex se sit inefficax*, 2.Corinth. 3. v.5.Phil. 2.v.13. Vel *Operantem Gratiam* ab Augustino dictam volunt, quasi Deus *quid supernaturale efficeret in homine*, donec per *primam gratiam gratum facientem* perducat ad *donum justificationis*; *Cooperantem* verò contineri *omnibus auxiliis gratiae*, qvibus post *primam justificationem adjuvemur*, ad opem.

operandum salutem & vitam eternam impletione legis. Quantumcunque, nec de Augustini mente ex eorum scriptis satis liquido constat, et si nobis hâc in parte nec id præjudicaret, etiam B. Chemnitius Augustinum longè aliter sentire demonstrat, Exam: Concil. Trid. part. I. p. m: 121. nec *prima gratia gratum faciens*, & ad *donum justificationis* perducens, est *donum Dei supernaturale homini inhærens*, sed tantum *imputatum*, *Plal. 32.v.1, 2. Rom. 4. v.3, 6.* nec est alia *justificatio prima*, alia *secunda*, *Rom. 3. v.22, 30. Gal. 2.v.16.* nec *salutem & vitam eternam impletione legis* consequi ulli unquam est eritve possibile, *Gal. 2.v. 21. ibidem 3.v.21, seq.*

5. Distinguunt (3) in *Gratiam Prævenientem, Concomitantem, & Subsequentem*, & circa explicationem variè halucinantur: *Sive dum distinctionem probant*, quòd ad salutem tria sint necessaria, ceu sunt *Initium ipsius ex Gratiâ præveniente, Consensus invocationem per Gratiam concomitantem, & Conservatio propositi*, vel *exsecutio & augmentum*, per *Gratiam subsequentem*; *Quasi Initium salutis esset aliud*, quam *Consensus invocationem, & Conservatio seu exsecutio salutis* per aliam efficeretur *Gratiam*, quam *Concomitantem*, contra *Luc. 19. v.6, 9. Coloss. 2.v.7. Eph. 3.v.16, seqq.* *Sive dum absurdè declarant*; aliqui *Gratiam prævenientem & subsequentem* intelligentes, respectu effectuum ante & post justificationem; *Cum tamen Præveniens gratia unicè quâ Vocationem & Conversionem dicatur, Act. 17. v. 26, 30. Luc. 24. v. 47. non quâ Justificationem*, ut quæ ex *Gratiâ Conversionem subsequentem* contingit per fidem; *Act. 26. v. 18. aliqui Gratiam Prævenientem statuentes movere ad consensum deliberatum internum, Subsequentem vero, post consensum, præbere concursum ad operis perfectionem & executionem*; Etiamsi nihilominus, in *Conversione & Justificatione*, nullus *consensus*, ex pacto tacito vel expresso, sed tantum obediens locum habet, *Matth. 23. v. 37. nec primi motus Gratiae*

Præveni-
ente, Cō-
comitan-
te & Sub-
sequente

12 prævenientis deliberationem admittunt, cum sint inevitabiles, Joh. 6. v. 44. exemplo Pauli Apostoli, Act. 9. v. 6. Eunuchi reginæ Candaces, ibidem 8. v. 36, seq. &c. Sive dum inepte conciliant, quòd istæ *opiniones & distinctiones* tantum *vocabulis* dissentiant; Quod an ita sit, ex superioribus quilibet paulò cordatior judicare poterit.

Gradus illi *Gratiæ* à se invicem distincti, ut ab affectu Dei benevolo, tanquam effectus à causa, discreti sunt, ita illorum inter se diversitatem effectus diversi arguunt. Primus enim gradus *Gratiæ prævenientis* tollit incapacitatem, Secundus resistentiam, Tertius defectum ipsum notitiae, assensus & fiducia. Conferatur Marc. 4. v. 26, 27, 28. Operantis autem *Gratiæ* est, per Legem contritionem cordis producere, fidem verò operari per Christi Evangelium, Apoc. 3. v. 20. *Gratiæ* denique perficientis est, hominis intellectum, voluntatem & appetitum, liberare à servitio diaboli, fiduciamque remissionis peccatorum actu per Christi satisfactionem consequenda, adoptionisque in filios, quin promptitudinem quoque Deo serviendi, & peccata vitandi, ingenerare, Coloss. 1. vers. 12, 13, 14. Joh. 1. v. 12. s. Observandum verò, Gradus hosce ab aliis ad dixotim ab reduci, ut distingvatur *Gratia*, in Adsistentem & Inhabitantem; Idque pro diverso statu hominis, & quoad ordinem divinorum motuum, ut D. Kunadus inquit, Compend. Theol. disp. 9. th. 13. Primum enim externam pedagogiam adhibet Deus, & in hominem forinsecus agit, priusquam eum gratiæ in habitandum occupet; Qvod verò in novissimo demum plenarie conversionis momento contingit, Apoc. 3. v. 20. Adsistens igitur *Gratia* dicitur, quæ extrinsecus adhuc operatur, cor quidem hominis tangens, sed adhuc Spiritu exteriū versante, nec inhabitante, vim suam exserens: Cui adsignatur, aveniens, quæ incapacitatem naturalem omnibus connam aufert; Preparans, naturalem & actualem resistentiam,

am, spiritualibus adversam, quæ cohibet; Excitans quoque,
 quæ mentem literali sensu instruit, operatur assensum, &
 cor conterit. Inhabitans verò Gratia appellatur, cum Spi-
 ritus ipse cor ingreditur, illud immutans atq; inhabitans.
 Verum de hâc *Gratiæ distinctione* idem D. Kunadus disp.
 allegatâ th. 22. ista notat: Nihil vetat, quò minus omnes motus
 gratioſos, conversionem antecedentes & perficientes, notione *Gratiæ*
Prævenientis complectamur. Gradus enim priores usq; ad novissi-
 mum, cum aliquà latitudine accipendi sunt, quia Spiritus S. pri-
 mū afficit priusquam officit, offert priusquam confert. Denique
 hæc distinctio *Gratiæ*, non eodem modo ac sensu ab omnibus usurpa-
 tur; plures verò etiam distinctiones ab aliis atq; aliis adhibentur,
 quarum multiplicatio rem multò reddit intricatiorem, tantum ab-
 est, ut eam expeditat. pòst th. 23. ait: Hoc notetur, quòd primi gra-
 dus *Gratiæ prævenientis*, qui *Conversionem* antecedunt, etiam si re-
 cipientur & locum inveniant, non tamen hominem cooperari faci-
 ant ad sui *Conversionem* absolvendam. Effectus enim *Gratiæ præ-*
venientis, non est aptatio hominis ad coëfficiendam, sed ad recipi-
 endam plenam conversionem. Potest homo convertendus legere & au-
 dire verbum Dei, cum Viris piis conferre, & id genus alia externa
 opera præstare: Verùm hi actus non sunt subjectivè *Spirituales*, sed
 tantum *Pædagogici*. §. Non igitur (a) Liberum arbitrium, ex in-
 veterato delirio Pelagianorum & Pontificiorum, *Gratiæ*
prævenientis gradibus misceri aut adjungi debet; Cùm disertè
 contradicat Christus Salvator, Joh. 6. v. 44. ibidem 15. v. 5.
 Tantò minus (b) *Gratia de Congruo* aut *Condigno*, ex errore
 scholasticorum, gradibus illis *Gratiæ*, sive *prævenientis* sive
operantis, intrudi potest; Qyando inarctus nostra omnis ex
 Deo est, 2. Corinth. 3. v. 5, seq. ut *Congruentia* aliqua, à par-
 e nostri, hîc locum non inveniat, Eph. 2. v. 1, seqq. imò di-
 gnitas aut condignitas nostra in solidum, quâ *Conversionis*
 & *Iustificationis* negotium, exclusa sit, Rom. 3. v. 23, 27. ibi-
 dem

14 dem II. v. 32. Gal. 3. v. 22. Rom. 4. v. 2. Eph. 2. v. 8, seq. I.
Corinth. I. v. 26, seqq.

(β)
Gratia
Ordinatis
nedia
alutis,

7. Qvà (II) differentias dividitur *Gratia Dei*, in *Ordinatrixem* *Mediorum salutis*, & eorundem *Applicatrixem*. Estque *Gratia* illa *Ordinatrix Mediorum salutis*, quâ Deus genus humanum in miseriâ ab aeterno respiciens, *Filium suum illis redemptorem decrevit*, & in temporis plenitudine in carne misit, ut ejus satisfactione pro peccatis fide apprehensâ omnes homines salviant, Joh. 3. v. 16. Gal. 4. v. 4. 2. Timoth. I. v. 9. I. Timoth. 2. v. 4. §. Dicitur ali-
às (I) *Benevolentia Dei Universalis*, quæ hîc non tam est affectus prime commiserationis erga lapsum genus humanum, quo salutem amissam eidem recuperari vult, si justitiae sua fiat satis; sed actus magis efficacissimæ dilectionis, in universum genus humanum per mediorum salutis ordinationem se diffundens. Appellatur etiam (2) *Voluntas Dei antecedens*, nempe non desiderium aliquod inefficax, aut affectus simplicis complacentie, quâ quis rem, quæ si-
bi placet, & quam in se amat, non cupiat per media idonea efficere aut consequi; verum efficax amor, quo Deus salu-
tem hominum ardenter desideratam etiam efficere, ac per media sufficiens & efficacia consequi, serio intendit. Conferis Kœni-
gium Theolog. Positiv. part. 3. §. 6. Gratia autem Mediorum salutis applicatrix est, quæ Media salutis humano generi benignissimâ Dei voluntate destinata, & fraternâ Jesu Christi redemptio-
ne acquisita, hominibus offert, exhibet, communicat & applicat, Eph. 2. v. 4, 5, 16, 17. Coloss. I. v. 20. ibidem 2. v. 13, 14. Unde circa gratiosam hominum Vocationem, Regenerationem, Conversio-
nem, Iustificationem, Unionem credentium cum Christo, Renovatio-
nem, Adoptionem, actus exserit præcipuos. Differt proinde à *Gratiâ Mediorum salutis Ordinatrice*: quòd illa spectat salutem, quatenus media ejus ex parte Dei aq[ue] omnibus hominibus de-
stinata sunt; hæc verò salutem eandem respicit, in quantum media ejusdem ab hominibus, vel sine obstatu admittuntur, vel obiecto obice rejiciuntur.

8. Er-

ademq;
applic-
ans,

15

8. Errant proinde pertinaciter, (I) Calviniani & Cal-
vinizantes quidam Pontificii: *Sive dum Voluntatem Dei an-*
tecedentem negant, contra scripturas de Universali Dei dilectione
loquentes, Esa. 65. v. 2, seqq. Ezech. 18. v. 23, seq. ibidem 33. v. II.
Joh. 3. v. 16. Rom. 11. v. 32. i. Tim. 2. v. 4. 2. Petr. 3. v. 9. Sap. 11. v. 24.
& distinctionem, in Voluntatem Dei Antecedentem & Consequentem,
impugnant, contra Origenem, Chrysostomum, Hieronymum,
*deniq̄ etiam Damascenum, appellantem θελημα της ορθογνω-
μενον καὶ επομενον, Lib. I. Orthod. Fid. c. 29. quippe non χρονικῶς,*
*sed ταχυδρομῶς, non de tempore, sed de ordine, distinctione illa intelli-
genda venit; ceu Doctoris explicant. Sive ubi Dilectionē Dei faci-
unt particularē, & geminum constituant Mundū, unum Electo-
rū seu salvandorū, quem Deus dilexit, & per Christum rede-
mit, alterum Reproborum sive Damnandorum, quem Deus non
dilexit, sed damnare constituit; Contradicentes Scripturis,
tum suprà allegatis, de universalī Dei dilectione, etiam inter-
pretationi Christi, quā Vocabulum Mundi, Joh. 3. v. 16, 18, 36.
Marc. 16. v. 15, 16. adde i. Joh. 2. v. 2. Rom. 14. v. 15. i. Corint. 8. v. 11.
Sive quando, cum Hypotheticis veteribus & recentioribus,
Voluntatem Dei antecedentem, de salute omnium hominum, &
mediis salutis à Deo ordinatis, à conditione suspendunt; Vel à
*parte hominum, modò ipsi velint & actu credant: Contra Dei jus-
jurandum, Ezech. 33. v. II. & protestationem Christi, Matth. 23.*
*v. 37. Luc. 13. v. 34. Vel à parte Dei, modò velit, quia nemo sal-
vatur nisi Deo volente, rogandum itaq; esse ut velit: Qvod*
immutabilitati Dei & veracitati repugnat, Mal. 3. v. 6. Jac. 1. v.
*17. Jer. 10. v. 10. Num. 23. v. 19. Hebr. 6. v. 18. Sive quia Dilectio-
nem Dei vafre explicant; Aut de generibus singulorum, non*
*vero de singulis generum: Impingentes contra classicum il-
lud, i. Joh. 2. v. 2. Coloss. 1. v. 20. Eph. 1. v. 10. Aut per reduplicatio-
nem, quod Deus vult omnes homines salvos fieri, nempe qui*
*salvantur: Qvod contrariatur Dei longanimitati & exspectationi**

Refuta-
tur erro-
res Calvi-
nianorū
& Calvi-
nian-
tiū

Conversionis hominum, 2. Petr. 3. v. 9. Esa. 30. v. 18. Exod. 34. v. 6, 7.
 Aut negando consequentiam, 1. Timoth. 2. v. 1, seqq. ab Objecto
 intercessionis hominum apud Deum ad Objectum dilectionis di-
 vinæ, ut Deus non singulos velit salvos fieri, et si pro singulis
 vult orari, quasi ab officio nostro ad intentionem Dei non de-
 currat consequentia: Cum tamen econtra Deus manda-
 verit peculiari precepto, sub comminatione pæna secùs facturis, &
 promissâ mercede obseruetur, ut ex preceptis Dei absolute præscri-
 ptis ejusdem intentione & voluntas concluderetur consequen-
 tiâ irrefragabili, Deut. 5. v. 32, seq. ibidem 12. v. 8, 32. Exod.
 20. v. 5, 6. &c. quin tale est preceptum hoc Apostoli, loc. alleg.
 scilicet de Oratione pro singulis hominibus ad Deum institu-
 endâ, ratione additâ ab intentione Dei, quia Deus vult omnes
 homines salvos fieri, ibidem v. 4. ideòque excæcatus sit o-
 portet, qui Consequentiam hîc non videat. Sive quia di-
 stinctionibus ὁροδοξίᾳ detorquent; Quidam Voluntatem Dei
 circa salutem omnium hominum, de Voluntate Signi interpretan-
 tes, quæ ad omnia individua sese protendat, non autem de
 Voluntate Beneplaciti: Quantumcunque ex adverso protesta-
 tur B. Paulus Act. 20. v. 20, 21, 27. annunciasse omne consilium
 Dei de salute nostrâ, ut Voluntas Dei occulta seu beneplaciti
 de salute nostrâ non siculla alia, quam quæ annunciatæ est ab A-
 postolo, & voluntate signi revelata; etiam abusu nefando tra-
 hitur distinctio ista ad negotium salutis humanae, ubi non
 invenit locum legitimum, et si aliis Dei actionibus appli-
 cari non repugnat, ex Rom. II. v. 33, seqq. Quidam vero Volun-
 tam Dei præcipientem, de salute omnium hominum, seu ἵβεσίᾳ,
 volunt intelligi, non autem εὐδοκίᾳ & Voluntatem decer-
 nentem: Contra I. Corinth. I. v. 21. ubi εὐδοκία salutis tam
 latè extenditur, ac salutis κηρυγμα seu prædicatio, quæ
 universalis est, Matth. 28. v. 19. Marc. 16. v. 15. Luc. 24. v.
 47. Coloss. I. v. 23.